

Het grimmige Wonderland van Jan Van Imschoot

INTERVIEW Jan Van Imschoot vertelt verhalen. Zijn figuratieve werk zit vol symboliek en verwijzingen. 'Geef mij maar Tintoretto of Rubens, die zetten de verbeelding in gang.' Van Imschoot doet hetzelfde, nu in een niet te missen overzichtsexpo in Smak.

'Zonder speelsheid is kunst dood'

Toen Jan Van Imschoot (°1963) aan de kunstacademie arriveerde, was figuratief schilderen niet hip. Het is zijn generatie (waartoe ook Luc Tuymans en Michaël Borremans horen) die de figuratieve schilderkunst vanaf de jaren 90 in ere herstelde: 'Ik wil verhalen vertellen, dat is eigen aan de mens.' Daarom laat hij zich ook graag inspireren door andere verhalenvertellers uit de kunst, cinema en literatuur.

In *The end is never near*, zijn grootste overzichtsexpo tot nu, loopt Van Imschoot meteen naar een groot, recent werk waarin hij verscheidene van die verhalen samenbrengt: *Alice Guy au pays des merveilles*. De uit Gent afkomstige schilder vertelt hoe hij op een avond bij hem thuis in Noord-Frankrijk een documentaire zag over filmmaakster Alice Guy (1873-1968). 'Het is schandalig dat ze niet bekend is, want ze is de Jan Van Eyck van de cinema:

zij en niemand anders heeft film uitgevonden. Al voor de Eerste Wereldoorlog zag zij er alle mogelijkheden van. Terwijl al die venten in Hollywood cowboy en indianen zaten te spelen met één camera, bouwde zij de allereerste filmstudio. Ze filmde met tien camera's, monteerde, vertelde verhalen. Ze kleurde haar beelden in of liet een geluidsband simultaan met de film afspelen. Ze was een genie, een visionair, op elk gebied de pionier.'

In zijn schilderij geeft hij haar een prominente rol: ze filmt een scène waarin Van Imschoot elementen van Tintoretto en Manet combineert. Zo herneemt hij Tintoretto's Venus, Mars en Vulcanus, waarin Vulcanus zijn vrouw controleert op overspel. Anders dan zijn voorganger toont Van Imschoot de scène in haar volle brutaliteit.

De schilder wijst op de goudvink die boven het tafereel uit vliegt. 'In *Déjeuner sur l'herbe* schildert Manet ook zo'n vogeltje. Na lang zoeken ontdekte ik

dat het stond voor een meisje van plezier dat goed haar kost verdiende. Manet was een fantastische schilder die speelde met symbolen en het werk van andere schilders, net zoals ik. Speels omgaan met de kunstgeschiedenis is belangrijk. Zonder speelsheid maak je de kunst dood. Dan krijg je een kerkhof vol data - barok: van dan tot dan - niets meer.'

'Europa werd christelijk dankzij porno'

Geweld is nooit veraf in het werk van Jan Van Imschoot. 'Kijk naar de geschiedenis van de mensheid. In alle culturen en tijden komt wreedheid terug. Eros en Thanatos, verder moet je het niet zoeken. *Make love, not war* is een mooie gedachte, maar de mens zit zo niet elkaar.' Hij houdt halt bij *Ontcommer* (1998), een werk uit zijn reeks mastelaresses. Van Imschoot is niet gelovig opgevoed, maar omdat hij oude kunst wilde begrijpen, verdiepte hij zich in de Bijbel, heiligenlevens

In *Alice Guy au pays des merveilles* brengt de schilder hulde aan de Franse filmpionier. © Tanguy Beurdeley

Net als Tuymans en Borremans herstelde Van Imschoot de figuratieve schilderkunst in ere. © Fred Debrock

'Make love, not war is een mooie gedachte, maar de mens zit zo niet elkaar'

en apoerife geschriften. 'Het verhaal gaat dat Ontcommer een prinses was die, zoals veel martelaresen uit het vroege christendom, op piepjonge leeftijd uitgetrouwde dreigde te worden. Om daaraan te ontsnappen, bad ze tot Christus. Zijn oplossing: hij gaf haar een baard, zodat haar aanstaande het huwelijk niet meer zag zitten. Pure Monty Python!'

Als straf voor de list liet haar vader haar kruisigen. 'De verhalen van de martelaresen zijn een en al gruwel: levend villen, borsten afsnijden, tanden uitkloppen. Verschrikkelijke verhalen over vrouwenmishandeling die maar weinig met religie te maken hebben. Ze lezen eerder als porno. Toch hebben net die verhalen geholpen om Europa te kerstenen. Stel je voor: Europa is christelijk geworden dankzij porno.'

Actuele onderwerpen behandelt Van Imschoot altijd via de weg van de kunstgeschiedenis. 'Ook nu nog worden er onwaarschijnlijk veel vrouwen ver-

moord. Dat soort situaties wilde ik hier duidelijk maken.'

'Een stilleven, saai? Niets is minder waar!'

Vlak voor corona raakte Van Imschoot zozeer in de ban van een stilleven van de 17de-eeuwse Hollandse schilder Heda, dat hij zelf aan een reeks stillevens begon. 'Terwijl ik aan een ervan bezig was, kwam mijn 80-jarige buurvrouw binnen. Het werk deed haar denken aan een *bouillon d'ouze heures*, een uitdrukking die zegt dat je laatste uur geslagen heeft. Het zou kunnen komen van een vergiftigde bouillon die het slachtoffer vlak voor het slapengaan krijgt. Ik heb het werk meteen zo genoemd.'

Stilleven worden al eens saai gevonden, maar niets is minder waar, vindt de kunstenaar. Ze zitten vol verdoken betekenis. Handig tijdens de 80-jarige oorlog, bijvoorbeeld, toen het katholicisme in de Noordelijke Nederlanden verboden was. 'Katholieken konden zich herkennen in de symboliek. Zo stond een citroen voor Maria: de calvinisten snapten er de ballen van.' Even vaak lopen stilleven over van seksuele symbolen: 'Mensen blijven gluurders, erotiek zal er altijd zijn. Magritte heeft het stilleven tot een eindpunt gebracht met zijn *Ceci n'est pas une pipe*. Je kant het conceptueel uitleggen, maar een pijp heeft in het Frans, net als in het Nederlands, ook een uitgesproken seksuele connotatie. Hetzelfde met Broodthaers en zijn mosselpot: een ware orgie! Die twee hadden humor.'

In oude stilleven was het niet anders. Een rijpe peer staat er symbool voor een wellustige vrouw, de appel voor verleiding. Van Imschoot speelt er op zijn beurt graag mee. 'Sommige van die betekenis zijn verloren gegaan. Maar in onze dialecten is er wel wat van overgebleven. En ook de gedichten van Jacob Cats zijn een belangrijke bron: je valt er over de rijpe peren!'

Ines Minten

Ontcommer, over het lijden van martelaresen. © Fred Debrock

Jan Van Imschoot. *The end is never near.* Tot 3 maart in Smak, Gent.

Le bouillon de onze heures bevat veel symboliek. © Fred Debrock

Het grimmige Wonderland van Jan Van Imschoot

interview

Jan Van Imschoot vertelt verhalen. Zijn figuratieve werk zit vol symboliek en verwijzingen. 'Geef mij maar Tintoretto of Rubens, die zetten de verbeelding in gang.' Van Imschoot doet hetzelfde, nu in een niet te missen overzichtsexpo in [Smak](#).

'Zonder speelsheid is kunst dood'

Toen Jan Van Imschoot (°1963) aan de kunstacademie arriveerde, was figuratief schilderen niet hip. Het is zijn generatie (waartoe ook Luc Tuymans en Michaël Borremans horen) die de figuratieve schilderkunst vanaf de jaren 90 in ere herstelde: 'Ik wil verhalen vertellen, dat is eigen aan de mens.' Daarom laat hij zich ook graag inspireren door andere verhalenvertellers uit de kunst, cinema en literatuur.

In *The end is never near*, zijn grootste overzichtsexpo tot nu, loopt Van Imschoot meteen naar een groot, recent werk waarin hij verscheidene van die verhalen samenbrengt: *Alice Guy au pays des merveilles*. De uit Gent afkomstige schilder vertelt hoe hij op een avond bij hem thuis in Noord-Frankrijk een documentaire zag over filmmaakster Alice Guy (1873-1968). 'Het is schandalig dat ze niet bekender is, want ze is de Jan Van Eyck van de cinema: zij en niemand anders heeft film uitgevonden. Al voor de Eerste Wereldoorlog zag zij er alle mogelijkheden van. Terwijl al die venten in Hollywood cowboy en indiaantje zaten te spelen met één camera, bouwde zij de allereerste filmstudio. Ze filmde met tien camera's, monteerde, vertelde verhalen. Ze kleurde haar beelden in of liet een geluidsband simultaan met de film afspelen. Ze was een genie, een visionair, op elk gebied dé pionier.'

In zijn schilderij geeft hij haar een prominente rol: ze filmt een scène waarin Van Imschoot elementen van Tintoretto en Manet combineert. Zo herneemt hij Tintoretto's Venus, Mars en Vulcanus, waarin Vulcanus zijn vrouw controleert op overspel. Anders dan zijn voorganger toont Van Imschoot de scène in haar volle brutaliteit.

De schilder wijst op de goudvink die boven het tafereel uit vliegt. 'In *Déjeuner sur l'herbe* schildert Manet ook zo'n vogeltje. Na lang zoeken ontdekte ik dat het stond voor een meisje van plezier dat goed haar kost verdiende. Manet was een fantastische schilder die speelde met symbolen en het werk van andere schilders, net zoals ik. Speels omgaan met de kunstgeschiedenis is belangrijk. Zonder speelsheid maak je de kunst dood. Dan krijg je een kerkhof vol data - barok: van dan tot dan - niets meer.'

'Europa werd christelijk dankzij porno'

Geweld is nooit veraf in het werk van Jan Van Imschoot. 'Kijk naar de geschiedenis van de mensheid. In alle culturen en tijden komt wreedheid terug. Eros en Thanatos, verder moet je het niet zoeken. *Make love, not war* is een mooie gedachte, maar de mens zit zo niet elkaar.' Hij houdt halt bij *Ontcommer* (1998), een werk uit zijn reeks martelaressen. Van Imschoot is niet gelovig opgevoed, maar omdat hij oude kunst wilde begrijpen, verdiepte hij zich in de Bijbel, heiligenlevens en apocriefe geschriften. 'Het verhaal gaat dat Ontcommer een prinses was die, zoals veel martelaressen uit het vroege christendom, op piepjonge leeftijd uitgehuwelijkt dreigde te worden. Om daaraan te ontsnappen, bad ze tot Christus. Zijn oplossing: hij gaf haar een baard, zodat haar aanstaande het huwelijk niet meer zag zitten. Pure Monty Python!'

Als straf voor de list liet haar vader haar kruisigen. 'De verhalen van de martelaressen zijn een en al gruwel: levend villen, borsten afsnijden, tanden uitkloppen. Verschrikkelijke verhalen over vrouwen mishandeling die maar weinig met religie te maken hebben. Ze lezen eerder als porno. Toch hebben net die verhalen geholpen om Europa te kerstenen. Stel je voor: Europa is christelijk geworden dankzij porno.'

Actuele onderwerpen behandelt Van Imschoot altijd via de weg van de kunstgeschiedenis. 'Ook nu nog worden er onwaarschijnlijk veel vrouwen vermoord. Dat soort situaties wilde ik hier duidelijk maken.'

'Een stilleven, saai? Niets is minder waar!'

Vlak voor corona raakte Van Imschoot zozeer in de ban van een stilleven van de 17de-eeuwse Hollandse schilder Heda, dat hij zelf aan een reeks stillevens begon. 'Terwijl ik aan een ervan bezig was, kwam mijn 80-

jarige buurvrouw binnen. Het werk deed haar denken aan een *bouillon d'onze heures*, een uitdrukking die zegt dat je laatste uur geslagen heeft. Het zou kunnen komen van een vergiftigde bouillon die het slachtoffer vlak voor het slapengaan krijgt. Ik heb het werk meteen zo genoemd.'

Stillezens worden al eens saai gevonden, maar niets is minder waar, vindt de kunstenaar. Ze zitten vol verdoken betekenis. Handig tijdens de 80-jarige oorlog, bijvoorbeeld, toen het katholicisme in de Noordelijke Nederlanden verboden was. 'Katholieken konden zich herkennen in de symboliek. Zo stond een citroen voor Maria: de calvinisten snaptten er de ballen van.' Even vaak lopen stillezens over van seksuele symbolen: 'Mensen blijven gluurders, erotiek zal er altijd zijn. Magritte heeft het stilleven tot een eindpunt gebracht met zijn *Ceci n'est pas une pipe*. Je kunt het conceptueel uitleggen, maar een pijp heeft in het Frans, net als in het Nederlands, ook een uitgesproken seksuele connotatie. Hetzelfde met Broodthaers en zijn mosselpot: een ware orgie! Die twee hadden humor.'

In oude stillezens was het niet anders. Een rijpe peer staat er symbool voor een wellustige vrouw, de appel voor verleiding. Van Imschoot speelt er op zijn beurt graag mee. 'Sommige van die betekenissen zijn verloren gegaan. Maar in onze dialecten is er wel wat van overgebleven. En ook de gedichten van Jacob Cats zijn een belangrijke bron: je valt er over de rijpe peren!'

Jan Van Imschoot, *The end is never near*.

Tot 3 maart in Smak, Gent.